

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

"יכול נוכל" לגשמיות העולם

המרגלים יראו שירדו ממדריגתם בארץ ישראל / אפילו מלאכים נפלו
ממדריגתם כשירדו לעסקי הגשמיות / ישראל בכוחם להעלות ולקדש
הגשמיות

המרגלים ששלח משה על פי ה' לתור את ארץ כנען, לא פשוטי עם היו, כי אם "כולם אנשים, ראשי בני ישראל המה" – "אנשים לשון חשיבות" (ריש פרשתנו ובפרש"י).

ומה ייפלא אפוא אשר אותם מנהיגים נעלים "ראשי בני ישראל", תחת לחזור ולספר בשבחה של ארץ ישראל וטוב פירותיה, הרי הם מיראים את העם ומפחידים אותם מלעלות לארץ, ובמקום לבטוח בהשי"ת שיסיר כל מניעה ועיכוב מדרכם, מתארים הם את ה"ענקים" וה"נפילים" אשר בארץ, ומסקנתם אחת – "לא נוכל לעלות" (יג, לא).

ויש לבאר היטב על פי פנימיות העניינים את מחשבת המרגלים, טענותיהם וטעותם, ויתברר שדווקא משום היותם אנשים נעלים ורוחניים נפלו בטעות זו ד"לא נוכל לעלות", ולפום ריהטא טענתם צודקת לכאורה, שבאמת יש מקום להתיירא מה"נפילים" אשר בארץ.

אלא שחשש זה נסתר מדברי יהושע וכלב "אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ" (יד, ח), וכפי שיתבאר לקמן.

המרגלים יראו שירדו ממדריגתם בארץ ישראל

מחשבת המרגלים נתבארה בסה"ק (לקוטי תורה בריש פרשתנו ובכ"מ. וראה בלקוטי שיחות ח"ד עמ' 1041), אשר "המרגלים היו במדרגה גבוהה מאד", וכשהותם במדבר מקום אשר בו לא נדרשו לעמול לפרנסתם, היו עוסקים בעבודה רוחנית משך כל היום כולו והיו "מנותקים" מהעניינים הגשמיים שסביבם.

לקראת שבת

יג

וכאשר תרו את ארץ כנען, הבינו אשר בבואם אל ארץ נושבת לא יוכלו לחיות כבעבר בעולם רוחני בלבד, אלא יצטרכו לירד ממדרגתם ולהתעסק בעניינים גשמיים נחותים – "שש שנים תזרע שדך" ושאר עמלו של עולם, וממילא הדבר יורידם ממעלתם, כי ההתעסקות בענייני הפרנסה מגשמת את האדם, ולא יוכלו להתעלות ברוחניות כפי שרגילים היו במדבר.

ומחשבה זו מרומזת בטענת המרגלים "הארץ אשר עברנו בה לתור אותה, ארץ אוכלת יושביה היא" (יג, לב):

מכיוון שבבואם לארץ יצטרכו להתעסק בעניינים גשמיים, הרי ה"ארץ" – הארציות והחומריות שבעסק הפרנסה, היא "אוכלת" – בולעת ומכלה ומורידה מדרגתם הרוחנית את "יושביה" – את בני ישראל העומדים לעלות אליה.

וממילא הייתה מסקנתם: "לא נוכל לעלות", דאין רצונם לירד וליפול ממדרגתם שאוחזים בה בהלכם במדבר.

אפילו מלאכים נפלו ממדריגתם כשירדו לעסקי הגשמיות

ומוסיפים המרגלים ומחזקים טענתם: "וישם ראינו את הנפילים" (יג, לג):

"נפילים" אלו הם כפרש"י – "מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש", דבשעה שקלקלו דור המבול באו שני מלאכים אלו לפני הקב"ה, וטענו בפניו שלא היה לו לברוא את העולם לפי שמעוותים בני האדם דרכיהם, וירדו מלאכים אלו לעולם הזה בכדי להוכיח שאפשר לשהות ליד פיתויי העולם מבלי לחטוא בהם, וסופם שהרשיעו (ראה ילקוט שמעוני לבראשית ו, ד (רמז מד)).

וחזינן מהכא, שאפילו מלאכים קדושים, מבלי הבט על גודל מעלתם בעולמות העליונים, אינם מצליחים לעמוד בפני ניסיונות ופיתויי העולם הגשמי, אף שעצם ירידתם לעולם הזה הייתה מתוך כוונה לשם שמים.

וזהו מה שחששו המרגלים גם בנוגע לבני ישראל: אף שעתה מצויים הם במדריגה נעלית, מנותקים מענייני העולם ושקועים כל היום בעבודת ה' רוחנית, מכל מקום בבואם אל ארץ נושבת ויהיה עליהם להתעסק בעניינים גשמיים – יירדו בני ישראל ממדריגתם ויפלו ממעלה שחזו בה, כשם שה"נפילים" עזאל ושמחזאי נפלו ממדריגתם הרוחנית הנעלית.

וזוהי, אם כן, טענת המרגלים:

"לא נוכל לעלות" לארץ כנען, משום ש"ארץ אוכלת יושביה היא" – שהארציות והחומריות שיעסקו בה בארץ ישראל היא "אוכלת" ומכלה את האדם ואת מדריגתו הרוחנית.

וראיה לדבר – "ושם ראינו את הנפילים", שרואים בפועל שהמלאכים שהיו בדרגה נעלית, הרי בבואם לעסוק בעניינים גשמיים נפלו מדרגתם, וממילא גם בני ישראל אין להם לעלות לארץ ולהסתכן בנפילה רוחנית.

ישראל בכוחם להעלות ולקדש הגשמיות

ומעתה יש לבאר תוכן מענה יהושע וכלב לטענת המרגלים – "אם חפץ בנו ה', והביא אותנו אל הארץ הזאת . . אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם . . וה' אתנו" (יד, ח-ט):

"אם חפץ בנו ה'" –

אמנם המלאכים שירדו מעולמות נעלים לעולם הזה הגשמי ופיתוייו נפלו ממדריגתם, וכוחם הרוחני לא עמד להם בניסיונות שמצויים בזה העולם, אך לבני ישראל יש כוחות גבוהים ונעלים יותר שלא בערך כלל, מאשר למלאכים, לפי ש"חפץ בנו ה'" – שחפצו ורצונו של השי"ת הוא בבני ישראל ועבודתם בעולם הזה הגשמי, ועל כן נותן הקב"ה לבני ישראל כוחות וממלא נפשותיהם בעוז ותעצומות למען יוכלו להם לנסיונות ולפיתויי העולם, ויתגברו עליהם.

יתר על כן, נשמתו של יהודי היא "חלק אלוהי ממעל ממש" (תניא פ"ב), וישראל וקודשא בריך כולא חד הם כביכול, ועל כן יש אצל יהודי אז כחו של הקב"ה, שכמו שביכלתו ית' לחבר הפכים, כן ישנם כחות אלו אצל כל אחד מישראל, שלא זו בלבד שיכול להצליח להנצל מחטא ועוון, אלא באפשרותו להישאר בדרגה גבוהה ברוחניות גם כאשר הוא קשור ועסוק בענייני גשמיות עולם הזה.

ויתירה מזו – בכח זה, יש ביכלתו של יהודי לקחת את הגשמיות והחומריות ולהפוך אותם להיות דירה ומשכן לו ית', על ידי שינצל את הדברים הגשמיים וצרכי גופו למצוות ולענייני עבודת הבורא ית"ש.

ואם כן אין להקיש מנפילת עזאל ושמחזאי לכניסת בני ישראל לארץ, דהמלאכים שנפלו ממעלתם לא היו להם הכוחות שמקבלים בני ישראל, אך ישראל ש"חפץ בנו ה'" ויש להם הכוחות המתאימים למלאות חפץ ורצון הקב"ה לעשות את העולם לדירה ומשכן לו ית' שונים הם לגמרי, ועל כן – "אל תיראו את עם הארץ".

ומוסיפים יהושע וכלב – "כי לחמנו הם":

לא זו בלבד שאין לירא שהארץ "אוכלת יושביה" – שמכלה את מעלתם הרוחנית של יושביה, כי מקבלים את הכוחות שלא ליפול בחומריות ובגשמיות, אלא יתירה מזו שניתן לבני ישראל הכוח להעלות לזכך ולקדש את הדברים הגשמיים, ואם כן בני ישראל הם ה"אוכלים" את הארץ – "כי לחמנו הם", שעושים מהחומר והגשם חפצי מצווה ודירה ומשכן לקדושתו ית'.